
Милица П. Стојиљковић¹
Докторанд филологије на Филозофском факултету Универзитета у Нишу

Стручни рад
Методичка теорија и пракса, број 1/2022
УДК:37.018.43:004.738.5
371.213.1:004.738
стр. 128–137

ГУГЛ УПИТНИК КАО СРЕДСТВО ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ЧАСОВА ОДЕЉЕЊСКОГ СТАРЕШИНЕ У ОНЛАЈН-НАСТАВИ

Резиме: У раду се представљају предности наставе на даљину у реализацији часова одељењског старешине посредством веб-алата *Гуџл уџиџиника* (*Google Forms*). Приликом истраживања пошло се од хипотезе да онлајн-настава не пружа довољно могућности за рад са ученицима јер примена овог алата искључује непосредни контакт. *Гуџл уџиџиници* праве се са циљем добијања повратних информација али без усмене интеракције, дакле, реч је о веб-алату који служи за прикупљање података одговарањем на питања која су уско везана за одређени проблем. Резултати истраживања показали су да је могуће допрети до ученика и њихових ставова и преко онлајн-алата, те да се предност примене упитника препознаје у настави јер доприносе успешном профилисању ученика.

Кључне речи: настава на даљину, методика наставе, веб-алат, *Гуџл уџиџиник* (*Google Forms*), одељењски старешина, час одељењског старешине, пандемија.

1. УЛОГА И ЗНАЧАЈ ОДЕЉЕЊСКОГ СТАРЕШИНЕ

Одељењски старешина, осим што је административни и организациони руководилац једног одељења, представља значајан педагошки фактор у образовно-васпитном процесу. Он сагледава, усмерава, подстиче, реагује. Ипак, без сарадње и повратне информације ученика, циљеве, коју му улога намеће, не може остварити у потпуности. Одељењски старешина преузима велику одговорност оног тренутка када ученик ступи у школу јер му родитељи, на изврстан

¹ milicastojiljkovic@gmail.com

начин, поверавају своју децу. Због тога је неопходно схватити ову улогу озбиљно, а обавезама приступати рационално, темељно и, наравно, са љубављу.

Доба пандемије изазвана вирусом Ковид-19 уложи одељењског старешине дала је додатни значај јер је у условима онлајн-наставе добио статус „старатеља на даљину”. Осим наведених улога, постао је медијатор на релацијама управа школе – родитељи – ученици, родитељи – ученици, Министарство просвете – ученици. Њему је припала обавеза обавештавања, усклађивања, здравственог „инспектора”, мотиватора, а све то посредством комуникацијских канала који су, у доба експанзије интернета, лако доступни у виду различитих веб-алата. „Ученици [и даље, прим. аут.] остају у центру [наставног процеса]”, па је логично што наставник-одељењски старешина „желећи да својим ученицима пружи више и боље, постаје иницијатор промена, истраживач и експериментатор, који у устаљена, често анахрона и до предвидивости уобичајена наставна поступања и ситуације може унети дух новине, акције, динамичности, кооперативности, узбуђење откривања и сазнајне авантуре; импулсе реалности, живота изван учионице” (Божић, 2018: 55). Онлајн-настава омогућава му да постигне наведено и искористи разноврсне могућности за успостављање сарадничког односа са својим одељењем.

1.1. ЧОС

Часови одељењског старешине од изузетног су значаја како за појединце, тако и за групу и односе који се формирају ступањем у други циклус основношколског образовања и, можда важније, пубертетски период. Наставне теме утврђују се на почетку школске године у зависности од структурних одлика одељења, узраста и потенцијалних исхода.² Обрађују се званично једном недељно, колико је предвиђено наставним планом, али, неформално, одељењски старешина је ученицима доступан у свако доба. То не зависи и не условљава став који је заузео на почетку (пријатељски или ауторитативни), већ се намеће као последица његове улоге.

2. ПРИМЕНА ГУГЛ УПИТНИКА НА ЧАСУ ОДЕЉЕЊСКОГ СТАРЕШИНЕ

У доба онлајн-наставе и електронског учења „интернет и његов развој у правцу знатно веће интерактивности у којој су ‘корисници истовремено учесници у стварању садржаја’” (Радић-Бојанић према: Божић, 2018: 21) одељењском старешини постављен је изазов организовања часова. У раду је представљена могућност употребе *Гугл упитника* у реализацији часова одељењског старешине као потенцијална повремена активност којом се могу остварити предвиђени циљеви.³ Важно је истаћи да упитници никако не могу бити замена за „живу реч”, али могу бити показатељ за усмеравање разговора у одређеном правцу (на основу ученичких одго-

2 Предлози тема за ЧОС – Однос ученик–наставник из ученичке перспективе, Моралне норме и принципи, Интересовања у вези са занимањима, Идеали и узори, Вештине и способности ученика.

3 О успешности методе евалуације посредством анкетних задатака на листићу говори Росандић још 80-их година прошлог века. Иако се везује за примену у књижевности (о томе детаљније в. Росандић, 1986: 314–333), нудећи разне моделе конципирања анкета, истиче значај оваквог приступа испуњавања методичких захтева. Анкетирање постаје једна могућност која се може интегрисати у наставни процес (било које врсте).

вора, старешина је у стању да изврши психолошку процену сваког понаособ, те да, у складу са тим, реагује, служећи се педагошким методама).

2.1. Критеријуми које треба задовољити

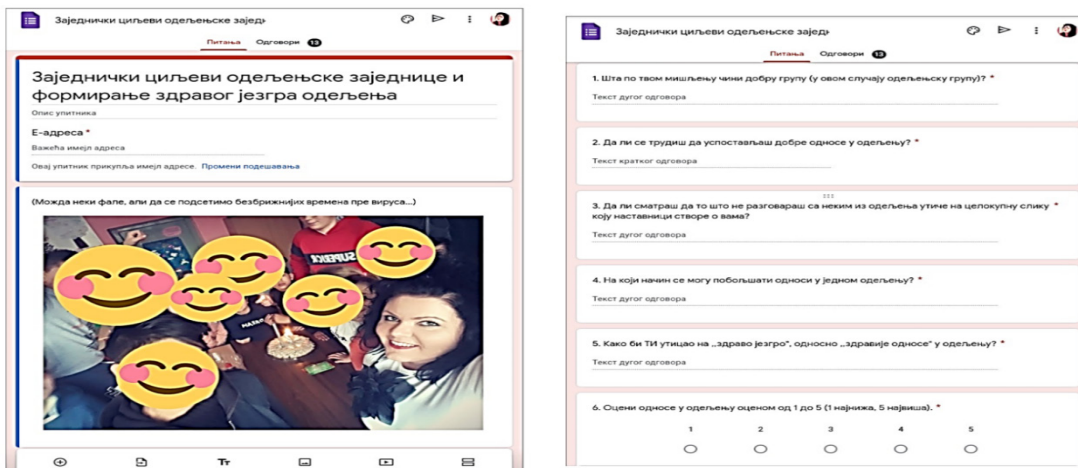
За један успешан *Гуил уийиџник* потребно је остварити следеће критеријуме:

- Објаснити ученицима да се за активности на часу одељењског старешине (у овом случају попуњавање *Гуил уийиџника*) не оцењују и да је упитник намењен искључиво изражавању њиховог мишљења. На тај начин ученици бивају мотивисани јер се анктивношћу при самосталном доношењу закључака утиче на оснаживање њиховог самопоуздања и поспешује осамостаљивање.
- Створити визуелно привлачан образац који ће заинтересовати ученике. Иако су могућности за испољавање креативности приликом израде *Гуил уийиџника* ограничене у палети боја, образаца и варијантама изгледа, ипак је могуће учинити да упитник у некој мери буде пријемчив, на пример уметањем слика/фотографија/илустрација у заглављу, на крају или између питања. Одабир слика требало би да је у некој контекстуалној (ин) директној вези са часом за који се креира.
- Формулација питања би требало да буде заснована на јасно дефинисаном циљу, тенденциозно постављена, али неексплицитирана ученицима. Питања би требало да буду концизна, кратка и конкретна како би се (привидно) стекао утисак да одговори не захтевају улагање напора, већ да имају забавни карактер. Раније поменута тенденциозност, уколико се сагледа из ове перспективе, није негативно маркирана, већ у оваквом контексту остварује функционални циљ – формулација питања одељењског старешине изискује педагошку вештину да се допре до ученика и код њих подстакне могућност критичког приступа решавању проблема на конкретним примерима⁴.
- Коришћење различитих типова/форми питања – само заокруживање, односно штриклирање у *Гуил уийиџницима* није довољно за било какав (и донекле) успешан вид интеракције на даљину. Као и приликом састављања писаних провера, потребно је комбиновати различите типове питања у методичкој апаратури. *Гуил уийиџници* нуде одређене типове: питања штриклирањем, маркирањем тачног одговора (синонимно типу заокруживања), кратки одговори, дужи одговори, одабир оцене на вредносној скали. Дакле, као што се може видети из наведеног, *Гуил уийиџници* прилагођени су (и) методичким захтевима у условима непосредног рада.
- У зависности од теме која се обрађује на ЧОС-у, упитници нуде могућност старешинама да креативним приступом (питањима) обухвате ученичка интересовања (оно што је актуелно за њих и што чини „њихово” доба). На тај начин одељењски старешина

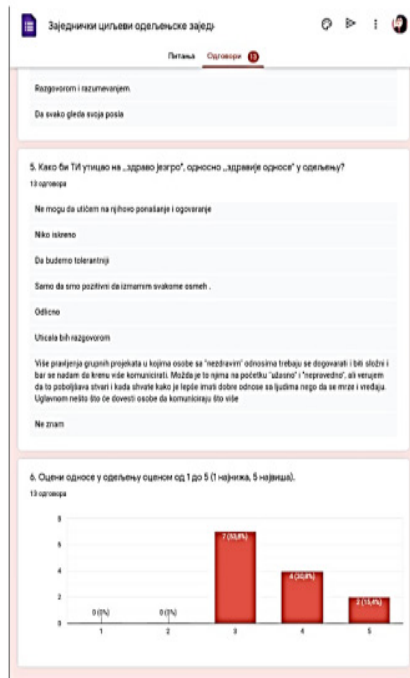
4 Примери питања: Које су пожељне особине за човека који би требало да буде твој узор? (Наведи минимум три.) / Како би ТИ утицао на „здрово језгро“, односно „здравије односе“ у одељењу? / Да ли оне које волимо прихватимо и са њиховим манама? / Шта мислиш – која твоја особина уме да буде иритантна? / Шта ти се не допада у односу појединих наставника према теби? / На скали од 1 до 5 (1 је најмање, 5 највише) – колико је важан Твој однос према наставнику/наставницима?

може допринети успостављању пријатељског односа са ученицима и, што је важније, добити искрене повратне информације. (Постављање питања која су у складу са интересовањима ученика и активностима које обележавају ђачко доба 21. века, а које они формирају посредством мас-медија, чини да одељењски старешина, који је у њиховој свести, најчешће, ауторитативна личност, у овом случају нађе у улози добије модерног наставника и који том свету припада.)

- Обавезно дати повратну информацију ученицима; дакле, када се упитници на одређену тему попуне, приказати резултате (Гуџл уџиџиник нуди разноврсна графичка решења, па се тиме омогућава да ученици остваре и одређене образовне циљеве – тумачење табела, дијаграма, графикона, на пример). Приказ резултата, односно повратна информација, ученицима пружа могућност да имају увид у различите одговоре својих другова, при чему се не открива идентитет испитаника. Овакав вид презентације одговора подстиче ученичку радозналост и промишљање о сопственим ставовима, контекстуализујући их и упоређујући са ставовима које су, кроз одговоре, исказали други. Такође, повратна информација омогућава да спроведено анкетирање, односно резултати до којих се дошло подстакну усмеравање дискусије у жељеном правцу остваривања планираних циљева при чему се примењују различите логичке методе – аналитичкосинтетичка, компаративна, дедуктивна или индуктивна метода.

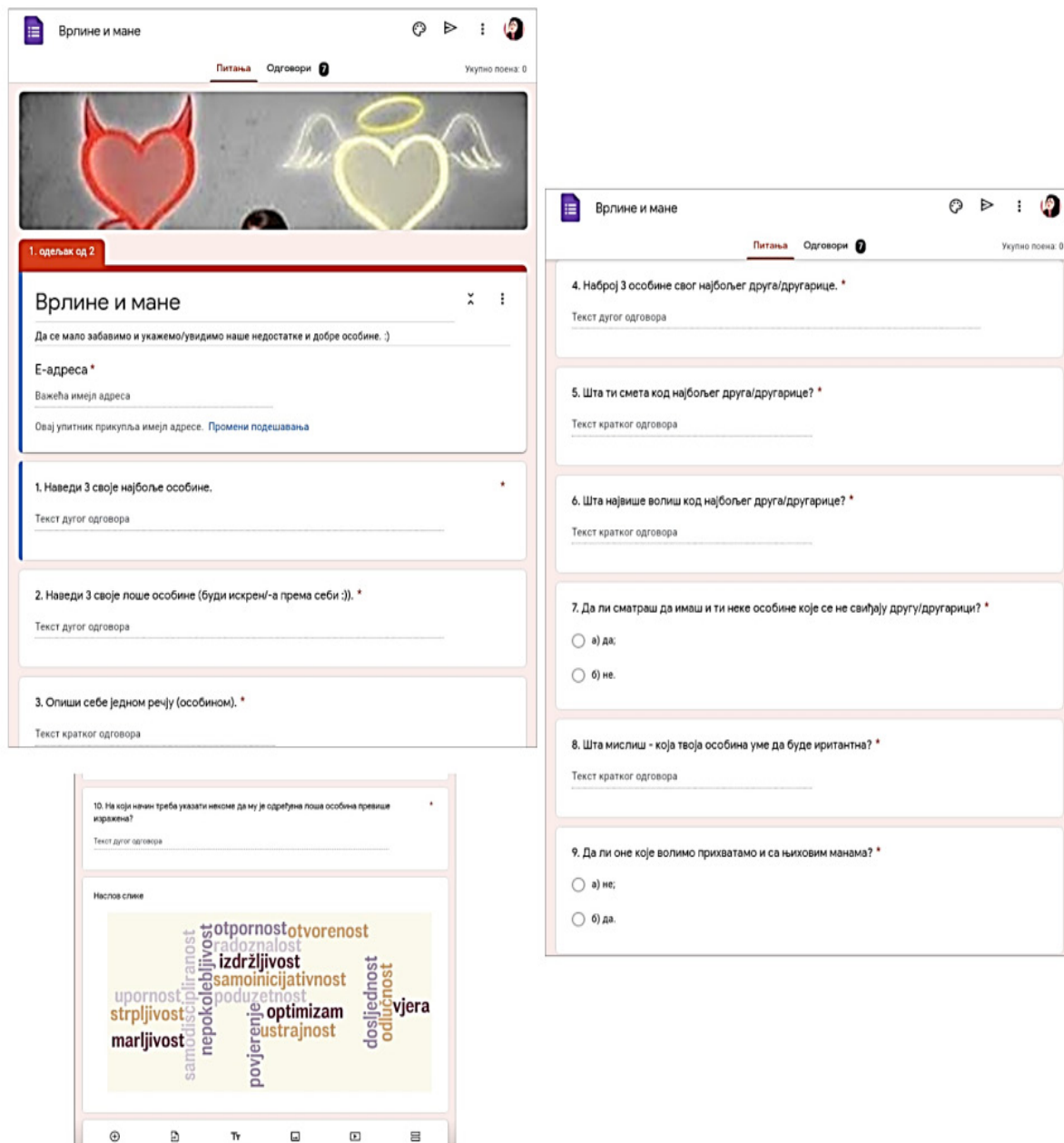

Слика 1: Снимак екрана примера Гуџл уџиџиника (1)

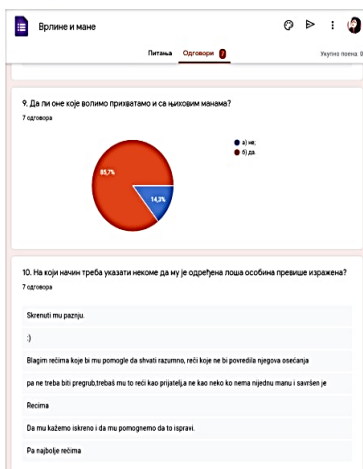
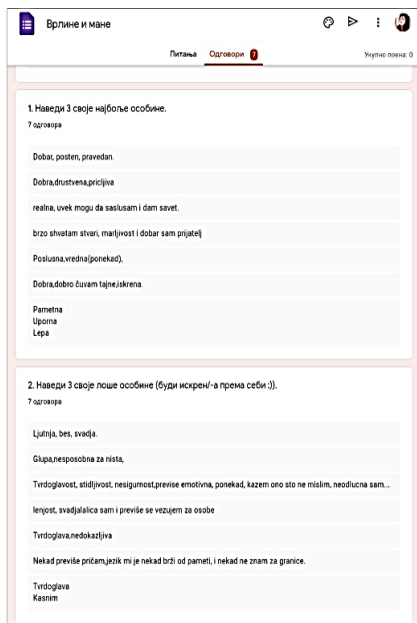

Слика 2: Снимак екрана одговора на постављени Гуџл ујийника (1)

ГУГЛ УПИТНИК КАО СРЕДСТВО ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ
ЧАСОВА ОДЕЉЕЊСКОГ СТАРЕШИНЕ У ОНЛАЈН-НАСТАВИ

Слика 3: Снимак екрана примера Гуџл упитника (2)

Слика 4: Снимак екрана одговора на јосшављени Гуил ујийшник (2)

У раду на даљину овакав вид реализације ЧОС-а код матураната основношколског узраста показао се успешним и резултирао је веома слободним и искреним одговорима. Неустручавање које ученици исказују попуњавајући упитнике последица је чињенице да њихове одговоре не виде други (осим одељењског старешине). То код њих ствара осећај слободе и изражен лични ангажман у изношењу сопственог мишљења (које, нужно, није исправно), а повратна информација коју одељењски старешина добија од непроцењивог је значаја за профилисање ученика и евентуално утицање на промене. Непосредна настава, са друге стране, ако се ЧОС конципира на класичној дијалошкој методи⁵, не може остварити овакав ефекат мотивисања ученика који произилази из (донекле) анонимности коју ученици имају на уму у тренуцима одговарања на упитник.

3. ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

Хипотеза која је постављена на почетку истраживања – да циљеве и задатке ЧОС-а у настави на даљину није могуће испунити, показала се нетачном. Данашње доба и „информатизација образовања, која се најједноставније може дефинисати као процес интеграције савремених информационо-комуникацијских технологија у образовни систем [...] доводи до тога да се „редефинише улога наставника и ученика, у односу на ону у традиционалној настави” (према: Божић, 2014а: 6). Наставна пракса показала је да, у складу са добом у којем живимо, нуди могућности за комуникацију са ученицима и развијање различитих компетенција, а *Гуил уџиџници* представљају преимућство наставника у реализацији часова одељењског старешине да сагледа ситуацију и увиди различите перпективе у циљу успешне организације, сарадње и остваривања циљева, а највише зато што се „разбија монотонија традиционалне наставе, излази из њених оквира и наставни процес чини модернијим, динамичнијим, атрактивнијим за ученике, јер је више у складу са начинима на који они иначе комуницирају и стичу знања у свакодневном животу” (Божић, 2014б: 539–540).

Примена веб-алата у настави још увек је недовољно заступљена, а разлог томе, како закључујемо из разговора/интервјуа са старешинама-информаторима крије се у њиховој неповерљивости у резултате оваквог рада и уопште, у онлајн-комуникацију. Предрасуде спутавају наставнике да уоче могућности и, пре свега, предности одређеног веб-алата (у овом случају *Гуил уџиџника*), посебно када је у питању деликатна сфера координисања одељењем. Као што је показано на примерима, могуће је успоставити колаборацију и виртуелним путем, и то са одређеним позитивним ефектима (искреност у одговорима приликом самосталног попуњавања упитника у односу на усмено давање одговора у непосредном окружењу одељења, односно у групи).

Пандемија је, на неки начин, наметнула потребу за коришћењем онлајн-ресурса и на нивоу првог циклуса образовања (иако је у свету, па и код нас, на вишим нивоима, пракса употре-

⁵ Данашња методичка пракса понудила је разне могућности за реализацију часа одељењског старешине посредством радионичарског рада и(ли) игровних метода, али у настави на даљину није могуће/једноставно примењивати овакве приступе.

бе веб-алата у настави увелико заступљена). Наставници, ипак, као да остају резервисани према токовима савременог образовања које је узроковано дигитализацијом. Недовољна информатичка писменост никако не сме бити оправдање за остваривање „рада на даљину”⁶, посебно када је у питању важна улога коју има одељењски старешина. Управо зато понуђено је једно решење у виду *Гуил уиџиника* које не изискује висок степен познавања ИКТ-а, а са друге стране, пружа могућност за реализовање васпитних циљева који су примарни у раду одељењског старешине.

Литература

1. Божић, С. (2014а). „Импликације укључивања интернет-ресурса у наставне процесе – реалност и потенцијали”. У: Међународни научни скуп *Инџернеј и друштво*, 19-20. септембар 2014. (231–248). Ниш: Филозофски факултет у Нишу.
2. Божић, С. (2014б). „Примена интернета и појединих веб-алата у настави језика и књижевности” (*Вирџуелна инџеракција и колаборација у настави енџлеској језика и књижевности*, тематски зборник радова, прир. Биљана Радић-Бојанић, Филозофски факултет Нови Сад, 2012). У: *Philologia Mediana*, *џодишњак за срџску и комџаративну књижевност*, година VI, број 6 (638–641). Ниш: Филозофски факултет.
3. Божић, С. (2018). *Пријатџелство на мрежи – о инџернеју и настави књижевности*. Ниш: Филозофски факултет.
4. Михаиловић Б., Влаовић Љ. (2015). *Одељењски старешина – џручник*. Београд: Едука.
5. Николић, М. (1999). *Метџдика настави срџској језика и књижевности*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
6. *Оквир диџиталних комџетџенција – наставник за диџитално џода 2019*. Београд: Министарство просвете, науке и технолошког развоја. <<http://www.mpn.gov.rs/wp-content/uploads/2015/08/Okvir-digitalnih-kompetencija.pdf>>
7. Росандић, Д. (1986). *Метџдика књижевној одџоја и образовања*. Загреб: Школска књига.
8. Шћепановић, Д. (2010). *Елекџронско учење и образовање на даљину – одабране џеме*. Београд: Проарте.

6 У документу *Оквир диџиталних комџетџенција – Наставник за диџитално џода 2019*. (побољшана верзија *Оквира* из 2017) МНПРТ нуди одређене оквири при чему посебно истиче да „дигиталне компетенције све више постају компетенције које су од суштинског значаја за све запослене и грађане. Основне дигиталне компетенције, дугорочно посматрано, генеришу се превасходно у систему образовања који обезбеђује приступ систематизованим научним знањима, а ниво поседовања дигиталних компетенција ученика, између осталог, зависи у великој мери од нивоа дигиталних компетенција наставника. Стога се од наставника очекује да поседују одговарајући ниво информатичке, информационе, дигиталне и медијске писмености, као и да у областима у којима држе наставу познају модерне концепте, методе и алате који претпостављају смислену употребу дигиталних технологија“ (*Оквир*, 2019: 3).

У току је Јавна расправа о *Предлоју стџратџеије развоја образовања и васџијања у РС џо 2030. џодине* у којој се предочавају стратегије које укључују вештачку интелигенцију (1) и развој дигиталних вештина (4) у формалном и неформалном образовању.

Milica P. Stojilkovic

Doctoral student of philology at the Faculty of Philosophy, University of Nis

GOOGLE QUESTIONNAIRE AS A MEANS OF REALIZATION CLASS LEADERS CLASSES IN
ONLINE TEACHING

Abstract: The paper presents the advantages of distance teaching in the realization of class teacher's classes through the web tool *Google Forms*. The research started from the hypothesis that online teaching does not provide enough opportunities to work with students because the application of this tool excludes direct contact. *Google questionnaires* are made with the aim of obtaining feedback, but without oral interaction, so it is a web tool that serves to collect data by answering questions that are closely related to a particular problem. The results of the research showed that it is possible to reach students and their attitudes through online tools, and that the advantage of using the questionnaire is recognized in teaching because they contribute to the successful profiling of students.

Key words: distance teaching, teaching methodology, web tool, *Google questionnaire* (*Google Forms*), class teacher, class teacher's class

Раг ѓримљен: 13. 3. 2022. / Раг ѓрихваћен: 7. 5. 2022.